

מונחי כימיה¹

(רשימה ב')²

רשימת מונחים זו חוברת בידי הועדה לקביעת מונחי הכימיה שהורכבה לבקשת המחלקות לכימיה של האוניברסיטה והסתדרות הכימאים בא"י שבאי כוחן משתתפים בה. היא ממשיכה אפוא את עבודתה של הועדה שפרסמה בשנת תרפ"ח את הרשימה הראשונה של מונחי-כימיה ב"זכרונות ועד הלשון", מחברת ו', ועל הרכבה ע"ש. ברשימה זו הוכנסו המונחים שנידונו מן ט"ו באייר תרצ"ט, ראשית פעולת הועדה, עד כ"ה באדר ב' ת"ש. חברי הועדה הם: פרופ' אביגדור אפטוביצר³, דר' ד"צ בנעט ופרופ' נ"ה טורטשינר מטעם ועד הלשון, פרופ' מ' בובלסקי, דר' א' גלאזנר ופרופ' א' פודור, מטעם המחלקות לכימיה של האוניברסיטה, דר' י' ליבוביץ מטעם אגודת הכימאים, דר' מ' ויניק⁴ ודר' א' רוזנברג⁴, חברי הועדה למונחי כימיה לשעבר, ומזכיר הועדה דר' ז' בן-חיים.

הועדה מודה על העזרה שהגישו לה בשעת עבודתה האדונית: דר' שמעון אינהורן, דר' שאול טשרניחובסקי, דר' יעקב כהן, חברי ועד הלשון, סעדיה גולדברג, שמואל ייבין, דר' י' קלוגאי ודר' שמחון.

1. הועדה מתקנת בזאת את הכתיב של המלה chemistry, chimie, Chemie שנכתבה ברשימה א': כימיה. הכתיב בחי"ת יסודו באטימולוגיה בלתי נכונה (מן השורש "חם") ומתנגד לכללי הלשון והכתיב גם יחד: א) המלה כימיה היתה נכתבת בספרות העברית של ימי-הביניים (ע' כוזרי ג', כ"ג ועוד) ומבוטאת בכ"ף דגושה כבלשון הערבית שממנה היא לקוחה, ב) גם המבטא בכ"ף רפויה במקומות שחוקי הלשון מחייבים אותו (כגון לפני אותיות השימוש בכ"ל) שונה ממבטאה של החי"ת, הקרובה לה"א, כנהוג במבטאם של עדות המזרח.
- 2 ע' "זכרונות ועד הלשון", מחב' ו', עמ' 53—58.
- 3 השתתף בישיבות הראשונות והפסיק מטעמי-בריאות.
- 4 הואיל ואינו דר בירושלים, משתתף בעבודתה של הועדה בכתב.

to separate séparer scheiden	הַבְּדִיל	homogeneous (in itself) homogène (par soi) (in sich) homogen	אַחִיד
to react to réagir reagieren auf	הִגֵּב עַל 1	isomer isomère (subst.) Isomer	אִיסוֹמֵר
to interact réagir inter eux miteinander reagieren	הִגֵּב זֶה בְּזֶה	isomeric isomère (adj.) isomer (isch)	אִיסוֹמֵרִי
hydrolysis hydrolyse Hydrolyse	הַדְּרוֹלִיזָּה	surface energy énergie superficielle Oberflächenenergie	אֶנְרְגִית-הַשֶּׁטַח
to isomerize s'isomériser sich isomerisieren	הַפּוֹךְ אִיסוֹמֵרִי, הַתְּאַסְמֵר	dispersion dispersion Dispersion	בְּדוּר
to polymerize se polymériser sich polymerisieren	הַפּוֹךְ פּוֹלִימֵרִי, הַתְּפִלְמֵר	to disperse disperser dispergieren	בְּדֵר
colour transformation (inversion) virage Farbumschlag	הַפִּיכַת-הַצָּבַע	volumetry volumétrie volumetrische Analyse	בְּדִיקָה מְדַנְפָּחִית, בְּדִיקָה לְפִי הַנֶּפֶח
to allow to react faire agir einwirken lassen (auf)	הַפְּעֵל (עַל)	gravimetry gravimétrie Gewichtsanalyse	בְּדִיקַת-שָׁקֶל, בְּדִיקָה לְפִי הַמֶּשָׁקֶל
to obtain, to produce obtenir gewinnen	הַפֵּק	indicator indicateur Indikator	בְּחוּץ
production obtenir, production Gewinnung	הַפְּקָה	to stir agiter verrühren, umrühren	בְּחוּשׁ
to separate. séparer ausscheiden, abscheiden	הַפְּרִשׁ	corpuscle corpuscule corpusculum	גּוֹפִיף
to add to se fixer sur, s'ajouter sich anlagern	הַצְּטָרֵף	corpuscular corpusculaire korpuskulär	גּוֹפִיפִי
		to sinter (se) concréter sintern, zusammenbacken	בְּדִקָּק, בַּמַּאֲסִיב הַבְּדִקָּק

to prepare, to produce, to manufacture préparer, produire, fabriquer darstellen (herstellen)	יָצַר	to inactivate inactiver inaktivieren	הַשְׁבֵּת, הַבְּטֵל
titration titration Titration	כִּיּוּל, טַטּוֹר	to combine with, to be joined to s'addionner à sich addieren an	הַתְּחַבֵּר
titre titre Titer	כִּיּוּל, טִיטֵר	desassociation, disintegration désassociation Desassoziation	הַתְּפִלְגוּת
to titrate titrer titrieren	כִּיּוּל, טַטֵּר	to dissociate, to decay, to fall into parts (ליונים) dissocier zerfallen, sich dissozieren	הַתְּפָרֵד (ליונים)
retardent retardateur Verzögerer	מַאֲט	dissociation dissociation Zerfall, Dissoziation	הַתְּפָרֵדוֹת (ליונים)
volumetry volumétrie Volumetrie	מְדִידַת-הַנְּפֶחַח	decomposition, disintegration, decay déccomposition, désagrégation	הַתְּפָרְסוֹת
rod molecule molécule filiforme Fadenmolekül	מולקולה חוטית	Zersetzung, Dekomposition	
condensation condensation Kondensation	מְזוּג 1	regulator régulateur Regulator	נֶסֶת
to hydratize hydratiser hydratisieren	מֵיִם	substance (בהוראה זו בכימיה בלבד!) substance Substanz	חֶמֶר
to hydrogenate hydrogéner hydrieren	מֵימָן	dropping-flask flacon compte-gouttes Tropfenflasche	טִפֵּי, מְנִטֵּף
to fill up to remplir à auffüllen bis...	מֵלֵא עַד...	preparation, production, manufacture préparation, production, fabrication Herstellung	יְצוּר
solvent, dissolvent dissolvant Auflösungsmittel	מְמַס, ר' מְמַסִּים ; מְמוּסֵס	manufacturing fabrication Fabrikation	יְצוּר תְּעִשִּׁיתִי

dehydrogenated déhydrogène dehydriert	נטול מימן	fume chamber hotte Abzug	מנדף
dissolves se dissout löst sich auf	נמס, ר' נמסים	heterogeneous (in itself) hétérogène (par soi) (in sich) heterogen	מסוג
blank (test) essai à blanc Blindversuch, nackter Versuch	נסיון ערטילאי	reagent réactif Reagens	מפעיל
control test témoin Kontrollversuch	נסיון-בקרה, נסיון-בקרה	incativated incativé inaktiviert	משבת, מבטל
to shake agiter schütteln	בענע, שכשף	inactivated inactivé Aktivator	משפעל
turning point, transition point virage Umschlagspunkt	נקדת-הפיכה (בצבעים); נקדת-מעבר (בורך כלל)	separating funnel entonnoir séparateur Scheidetrichter	משפך-הבדלה
to condense condenser, épaissir verdichten	סמך	sediment, deposit, residuum sédiment, dépôt — Bodensatz, Bodenkörper	משקט
to condense condenser verdichten, kondensieren	עבה (הפיכת גז לנוזל)	precipitate précipité Niederschlag	משקע
varying (result) variable (résultats) schwankend (Resultat), variabel	עולה ויורד, משתנה (תוצאה)	to evaporate (tr.) évaporer eindampfen, verflüchtigen	נדף
variation, fluctuation variation, fluctuation Schwankung, Variation	עליה וירידה, השתנות, תנודה	volatile volatile volatil, flüchtig	נדיף
polymer polymère (subst.) Polymer	פולימר	normal normal Normal (= Normallösung)	נורמל
polymeric polimère (adj.) polymer	פולימרי	residue résidu Rückstand	נותרת
		to dehydrogenate déhydrogéner dehydrieren	נטול מימן

equivalent équivalent Äquivalent	שְׁוֵה-עֵרָף	pipette pipette Pipette	פִּיפֵית
rearrangement réarrangement Umlagerung	שְׁחִלוּף	graduated pipette pipette graduée Messpipette	פִּיפֵית-מִדָּה, פִּיפֵית-מְדִידָה
volumetric method méthode volumétrique volumetrische Methode	שִׁטָּה מְדַנְפֵחִית	delivery pipette pipette simple Vollpipette	פִּיפֵית-מְלֵאֵת
intersurface interface Grenzschicht	שְׂכֵבֶת-הַגְּבּוּל	evolving, giving off évolution Abgabe	פְּלִיטָה
to activate activer aktivieren	שִׁפְעֵל	to act upon agir sur einwirken auf	פְּעוּל עַל
dissolution dissolution Auflösungsprozess	תְּהַלִּיף-הַמְסִיקָה	decomposed, decayed décomposé zersetzt, dekomponiert	פְּרוּט
distillate distillat Destillat	תְּזָקִיק	split up désintégration Abbau	פְּרוּק
transition zone zone de transition, zone de virage Umschlagsbereich	אֲזוּר-הַפִּיכָה, תְּחוּם- הַפִּיכָה (בְּצִבְעִים); אֲזוּר-הַמְעָבָר, תְּחוּם- הַמְעָבָר (בְּדֶרֶךְ כֵּלֵל).	taking up absorption Aufnahme	קְלִיטָה
condensation product produit de condensation Kondensationsprodukt	תְּמוּיָג (עֵיין מוּיָג)	spacing, interval intervalle Intervall	רֵוַח